

למה מתכוונים כשאומרים חשיבה- בסיס רעיוני

ל "חשיבה" הגדרות רבות ושונות בספרות, וקשה להבין למה בעצם מתכוונים כשמתמשים במושג.

בסקירה קצרה זו נציג מספר דרכים להסביר למה מתכוונים כשאומרים "חשיבה":

א. "חשיבה מסדר גבוה" (higher order thinking) על פי רזניק (Resnick 1987) דורשת פעילויות שכליות מורכבות בניגוד לחשיבה מסדר נמוך (כגון שינון או שליפה מהזיכרון). תכונות המאפיינות **חשיבה מסדר גבוה** (Resnick 1987): חשיבה שאינה אלגוריתמית, כלומר דפוסי החשיבה והפעולה אינם ברורים ומוגדרים מראש. **מורכבת**, אלא מסתיימת לעיתים קרובות **בפתרונות מרובים** שלכל אחד מהם יתרונות וחסרונות, ולא בפתרון יחיד וברור. כרוכה בשימוש **בקריטריונים מרובים**, הסותרים זה את זה לעיתים קרובות. כרוכה לעיתים קרובות **בחוסר וודאות**, כרוכה **בוויסות עצמי** של תהליכי חשיבה. כרוכה **בבניית משמעות** ודורשת מאמץ מנטלי הכרוך בתהליכים ובשיפוטיות הנדרשים.

ב. הטקסונומיה של בלום הינה דרך אחרת להסביר מה מתכוונים כשאומרים "חשיבה". זכירת ידע או מידע, הבנה, יישום, ניתוח/ אנליזה, סינתזה והערכה. קל יחסית להסביר בעזרתה למה הכוונה כשמדברים על הוראה המתמקדת במסירת מידע ובשינון לעמת הוראה המתמקדת בחשיבה ובהבנה מעמיקה. חשוב לציין כי אין הכוונה לעשות שימוש במטרות קוגניטיביות של בלום באופן היררכי בהוראה (במטאפורה של פירמידה), אלא הן משולבות זו בזו ותלויות הקשר בהוראה.

ג. דרך שלישית להסביר למה מתכוונים כשאומרים "חשיבה" בתחום החינוך ולזהות פעילויות כיתתיות שיש או אין בהן חשיבה מסדר גבוה, היא בעזרת מערכת מיון לסיווג חשיבה ואסטרטגיות חשיבה.

במסמך [אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה](#) שפותח באגף א' לפיתוח פדגוגי, במזכירות הפדגוגית (משרד החינוך 2009), ניתן דגש על אסטרטגיות נפוצות המשרתות תהליכי חשיבה שכיחים כמו חשיבה ביקורתית, פתרון בעיות, קבלת החלטות, חקר ועוד, המתרחשים בכיתה: שאילת שאלות, זיהוי רכיבים וקשרים, השוואה, העלאת נקודות מבט שונות, הסקה, העלאת אפשרויות רבות לצורך פתרון בעיה, השערה, בידוד משתנים, ייצוג המידע או הידע, טיעון, הצדקת הידע והערכתו ומיזוג. בכל אסטרטגיה המופיעה במסמך, מפורטים מאפייניה, מטרות השימוש בה, דוגמאות למטלות המזמנות שימוש באסטרטגיה במגוון מקצועות לימוד ושכבות גיל ושאלות מטה- קוגניטיביות על השימוש באסטרטגיה.